

Hoe ziet gemeenteraad er in de toekomst uit?

Volksverbinders en volksverleiders

‘Het gist in bestuurlijk Nederland. De samenleving wil meedoen. Daardoor kantelt de rol van de volksvertegenwoordiging.’ Aldus Jeroen van Urk, griffier van Oude IJsselstreek en namens de Vereniging van Griffiers een van de initiatiefnemers van De Gemeenteraad van de Toekomst. Michael Sijbom, burgemeester van Losser, gaat deze ‘staatscommissie van onderop’ voorzitten. Een interview met beiden.

De Gemeenteraad van de Toekomst telt 39 leden. Gemeenten kunnen voor drieduizend euro een zetel kopen (zie kader). Het idee is ontstaan binnen de Vereniging van Griffiers (VvG). Die heeft vijf organisaties en bedrijven geïnteresseerd om mee te doen. Alle zes organiseren één seminar, waarop steeds één thema centraal staat. De eerste bijeenkomst – op 24 mei in de raadszaal van Arnhem – krijgt de vorm van een traditionele raadsvergadering. Maar dat kan de volgende bijeenkomsten zomaar anders zijn, zegt Michael Sijbom. ‘Misschien laten we een volgende keer wel burgers in het midden plaatsnemen. Het is een groeiproces, waarbij alles open ligt. Maar het is niet vrijblijvend. Het moet wel tot iets leiden.’ Van Urk: ‘Vóór de gemeenteraadsverkiezingen van volgend jaar willen we met iets komen. Misschien een Brief aan de Koning of een gefilmd toekomstperspectief. We willen uitstijgen boven het alledaagse

Haagse gewoel over de inrichting van het bestuur. We gaan het ook niet over schaalvergroting hebben. De vraag is eerst hóe we gaan besturen en daarna pas hoe groot gemeenten moeten zijn. We zullen de uitkomsten voorhouden aan gemeenten, regering en parlement.’

Geen blauwdrukken

Sijbom: ‘We zijn niet uit op structuurwijzigingen. Geen blauwdrukken! We zien dat de verhouding tussen de overheid en samenleving verandert. De trend is minder dirigisme en meer eigen verantwoordelijkheid van burgers. Daar sluiten we bij aan.’ Van Urk: ‘Dit overstijgt begrippen als dualisme. Misschien moeten volksvertegenwoordigers zich ontwikkelen tot volksverbinders of volksverleiders. De tijd vraagt om een andere manier van werken.’ Sijbom: ‘Het is in dit internettijdperk normaal geworden om zelf informatie op te zoeken. De lokale gemeenschap is een verzameling van kennis en kunde, die je veel meer moet aanboren. Dat vraagt om een andere rol van de overheid. Die is niet gewend om verantwoordelijkheid te delen. Maar hoe verander je dat? Wie gaat waar over? Welke afspraken maak je? Hoe weeg je individuele belangen af tegen het algemeen belang?’ ‘De overheid heeft drie methodes om te sturen: geld, regels en communicatie. Geld is er steeds minder en van veel regels wil iedereen af. Communicatie wordt daarentegen steeds belangrijker. Daarmee bedoel ik een dialoog in de breedste zin van het

woord. Zo is ook het initiatief ontstaan voor de Gemeenteraad van de Toekomst.’ Van Urk: ‘Als griffiers hebben we een vrije positie. Vrijpostig gezegd: we weten overal iets van, mogen overal over meepraten en zijn nergens verantwoordelijk voor. Daardoor staan we open voor vernieuwing. We hebben het idee voor de Gemeenteraad van de Toekomst voor het eerst geopperd in de wandelgangen van het VNG-Jaarcongres. Ik liep directeur Kars Veling van ProDemos tegen het lijf en die wilde meteen meedoen. Anderen reageerden ook meteen enthousiast.’ ‘Iedereen worstelt met dezelfde vragen. Er doen weliswaar commerciële organisaties mee, maar we hebben geen winstoogmerk. We vragen alleen geld om de kosten te dekken. Toen de opzet rond was, bedachten we dat er ook een Burgemeester van de Toekomst moest komen. We hebben eerst enkele hotshots gevraagd, maar die vonden zichzelf al snel te oud en belegen voor een dergelijk initiatief. Zo zijn we terechtgekomen bij Michael Sijbom, die nog niet zo lang burgemeester is, een communicatie-achtergrond heeft en erg actief is in sociale media.’

Uw mening telt!

Doe mee aan het lezersonderzoek van VNG Magazine. De vragenlijst staat online op www.vngmagazine.nl

De raadszaal van Arnhem, waar de Gemeenteraad van de Toekomst bijeenkomt (foto: gemeente Arnhem)

Nog vijftien zetels te koop

Van de 39 zetels zijn er nog vijftien te koop. Voor drieduizend euro kan een gemeente aan zes seminars annex simulatie-raadsvergaderingen deelnemen. Als ze een tweede gemeente aanmeldt, betalen beide tweeduizend euro. Daarmee is de 'kenniswerkplaats' kostendekkend. Een zetel kan worden ingenomen door een raadslid, burgemeester, wethouder, gemeentesecretaris of griffier. Of namens een gemeente door een burger of journalist. Elk lid mag twee vervangers hebben. Het ministerie van BZK heeft vier zetels gekocht, die ter beschikking komen van burgerorganisaties. Deelnemende organisaties zijn, behalve de Vereniging van Griffiers: Bestuursacademie Nederland, BMC advies en management, NotuBiz, Platform 31/Nicis en ProDemos. Deze organisaties verzorgen de inhoud van de seminars, die achtereenvolgens zijn gewijd aan de thema's Veranderkracht, Verbindingskracht, Stuurkracht, Toezichtkracht, Communicatiekracht en Conclusiekracht.

informatie: www.gemeenteraadvandetoeekomst.nl

Sijbom: 'Ik ben campagneleider en hoofd communicatie van het CDA geweest. Verder politiek adviseur van voormalig staatssecretaris Karien van Gennip van Economische Zaken en voorlichter van B en W in Rotterdam. In de laatste hoedanigheid heb ik de opkomst van Pim Fortuyn en Leefbaar Rotterdam meegemaakt, een keerpunt in de politiek. Door bestaande patronen te doorbreken wilde een nieuwe generatie politici het vertrouwen terugwinnen van de samenleving. Overigens zie je dat nieuwe partijen ook weer gesetteld raken.'

Van Urk: 'Jacques Wallage van de Raad voor het openbaar bestuur, die het initiatief ook steunt, noemt het de zoektocht uit de kwadratuur van de cirkel. Je wilt met een groep die gewend is op een bepaalde manier te opereren, werken aan vernieuwing. Daarvoor is een onorthodoxe benadering nodig. Wallage heeft ons gewaarschuwd dat we niet in de traditionele vorm van de gemeenteraadsopstelling moeten blijven hangen. Dat is niet de manier om te ontdekken of het op een andere manier kan. 'De invoering van het dualisme is niet voldoende gebleken om de problemen van

deze tijd op te lossen. Het heeft de gemeenteraad wel een nieuwe positie gegeven in de verhouding met het college, maar de omgang met de samenleving is nog steeds te bestuurlijk en te ambtelijk. Uit de ervaringen van Rotterdam kunnen we leren dat mensen wel geleid, maar niet betutteld willen worden.'

Burgeraanbesteding

'De hamvraag is: hoe kun je mensen laten deelnemen? In Engeland is een interessante vorm gevonden. Volgens de localism act kunnen burgers een bepaalde taak op zich nemen via een soort burgeraanbesteding. Toch heb je ook dan een volksvertegenwoordiging nodig die de begroting vaststelt. Maar dat hoeft niet de gemeenteraad in zijn huidige vorm te zijn. Je kunt denken aan een veel grotere vertegenwoordiging van bijvoorbeeld 150 leden, wijd vertakt in de gemeente, die af en toe bij elkaar komen om besluiten te nemen en alleen presentiegeld krijgen. Of aan een veel kleinere en professionelere raad van bijvoorbeeld tien leden die tegen een vast inkomen scherp toezicht houden op alle processen. Of misschien kan allebei wel.

'Eigenlijk zou je een experimenteerartikel in de Gemeentewet moeten hebben om dit soort vormen in je gemeente uit te proberen. Die kan het kabinet dan bij Koninklijk Besluit voor een periode van bijvoorbeeld acht jaar goedkeuren.'

Sijbom: 'Vanzelfsprekend komt daarbij ook de vraag aan de orde of de politieke partijen toekomst hebben in dit systeem. Als je wilt dat de gemeente zich meer richt naar de gemeenschap, kun je je ook voorstellen dat de kandidaatstelling niet langer via partijen verloopt, maar dat mensen zich individueel verkiesbaar stellen. Persoonlijk denk ik overigens dat de rol van politieke partijen nog lang niet is uitgespeeld.'

Van Urk: 'Politieke partijen veranderen zelf ook. Het is een teken aan de wand dat lokale partijen na elke verkiezing meer aanhang blijken te hebben. Mede als antwoord daarop vernieuwen traditionele partijen zich ook.'

Sijbom: 'Het kan met de discussies alle kanten opgaan. Ik laat me inspireren. Mijn rol is de regie te nemen zonder het proces naar me toe te trekken. De kunst is aan te voelen waar de deelnemers naar toe willen.'